M. L. CARRARA

ČAROBNI KAMEN

KNJIŽNICA DOBRE DJECE

ČAROBNI KAMEN

I DRUGE PRIČE

NAPISALA M. L. CARRARA
PREVEO LUKA PERINIĆ
ILUSTRIRAO KAMILO RUŽIČKA

KNJIŽNICA DOBRE DJECE
KNJIGA DEVETA

S A D R Ž A J

IZDAJE KUĆA DOBRE
ŠTAMPE U ZAGREBU
UREĐUJE DR JOSIP ANDRIĆ
JERONIMSKA KNJIGA
ČETIRISTA PEDESET PETA
TISAK ZAKLADE TISKARE
NARODNIH NOVINA U ZAGREBU

ČAROBNI KAMEN

Bio jednom kamenar, koji je putovao godinu i mjesec dana, dok je stigao u kamenolom, koji mu je označio veliki Mudrac i u kojemu se nalazio čarobni kamen. Kamenar je lomio i lomio kamenje kroz čitavi mjesec dana, ali su mu doskora klonule snage. Čarobni kamen, koji mu je mogao vratiti zdravlje, snagu i bogatstvo, bio je tu, ali ga on nije mogao otkriti — i morao je umrijeti.

Dok je ležao na goloj zemlji u zadnjim trzajima života, prođe tuda neki kočijaš.

»Čuješ,« reče mu kamenar, »uzmi na svoja kola sve ovo kamenje i ponesi ga velikom Mudracu. On znade raspoznati čarobni kamen između svih ostalih. Ali najprije mi moraš obećati, da ćeš sreću, koju ti bude donio čarobni kamen, napola podijeliti s ovim mojim sinčićem...«

Kamenar umre, a kočijaš natovari kamenje na kola, uzme kamenareva sinčića i pođe naznačenim pravcem prema mjestu, gdje se nalazio dvorac velikog Mudraca.

Išli su, išli i išli... i došli do kuće Razmišljanja. U njoj je stanovao veliki Mudrac. Bio je vrlo star i poznavao je sve tajne zemlje, ljudi i čaranja.

Veliki Mudrac pogleda redom čitavo kamenje, metne na stranu tri kamenčića, — koji se nisu ni u čemu razlikovali od drugih, — zapuše u njih i na taj dah jedan između njih sav zablista.

Veliki Mudrac reče:

»Evo, ovo je čarobni kamen! No zapamti, čaroban je samo za dobre i zahvalne duše.«

Kočijaš zahvali i sav zadovoljan otiđe.

Imao je čarobni kamen! Mogao je postati najbogatiji čovjek u selu, imati svinja i konja, zemlje i dvoraca i svakakvih dragocjenosti!

Da okuša moć čarobnog kamena, udari po njemu zglavkom prsta i reče:

»Stol s pripremljenim ručkom!«

I eto se odmah pojavi stol pun svakog blaga Božjega: pečeni purani, slatko voće, najbolja vina. Kočijaš je bio gladan kao vuk i upravo je htio da započne jesti, kad osjeti, da ga netko vuče za rukav.

To je bio kamenarev sinčić.

»Mogu li i ja jesti? Stol s jelima došao je po čarobnom kamenu, a čarobni je kamen izvadio u kamenolomu moj otac!«

Kočijaš je već bio zaboravio dječaka i kad je čuo, da je spomenuo kamenara, namrgodi se. Dozvolio je, da dječak jede i pije, no međutim je u sebi mrmljao:

»Koji si ti dosadnik i bezobraznik! Da, tvoj je otac izvadio kamen, ali ja sam natovario kamenje na kola i ponio ga do velikog Mudraca!«

Kad je kočijaš prestao s jelom, sav zadovoljan htio je da još jednom okuša moć svoga kamena te i opet udari po njemu zglavkom prsta:

»Htio bih namjesto svojih kola imati kočiju sa svilenim jastucima i s dva bijela konja.«

Nije bio pravo ni dorekao, a već je pred njim stajala kočija s mekim svilenim jastucima i s dva bijela konja.

Upravo je htio da se popne u kočiju, kad i opet osjeti, da ga netko vuče za rukav.

»Mogu li se i ja popeti na kočiju? Nju ti je dao čarobni kamen, a čarobni je kamen iskopao moj otac!«

Kočijaš ga pusti da se popne, ali dok su putovali, razmišljao je:

»Baš je nepodnosiv ovaj deran, moram ga se riješiti!«

Međutim je dječak zadrijemao i zaspao kao kamen. Kočijaš zaustavi kočiju, posve polako uzme dječaka i metne ga na rub ceste, a da ga nije ni probudio.

»Ostani tu, moj dječače, tako ćeš se naučiti pristojnosti!«

Opet se popne na kočiju, pođe kući, metne kamen u krevet i zaspi.

Kad se ujutro probudio, pretraži krevet, ali kamena više nije bilo.

»Što tražiš?« upita ga žena.

»Oh, ništa! Moram ga naći! Sinoć sam donio kući jedan kamen . . .«

»Zastalno onaj, što nam je bio u krevetu! No ja sam se probudila, našla ga i bacila kroz prozor.«

»Ah, nesretnice, nesretnice!« i kočijaš si je čupao kosu i pesnicama se prijetio ženi. »Bacila si čarobni kamen! Čarobni kamen, koji nam je mogao pripremati jela, stvoriti nam dvorce, nabaviti sluge i učiniti nas plemićima!«

Kočijaš odmah pođe u dvorište da potraži čarobni kamen, no on se nalazio u velikoj hrpi drugog kamenja i kočijaš ga nikako nije mogao raspoznati.

Kočijaš natovari čitavu hrpu kamenja na kola i ponese je pred velikog Mudraca, ali nije zapazio, da je dragocjeni kamen skliznuo s kola u prašinu ceste i to upravo na onom mjestu, gdje je prošle noći bio ostavio kamenareva sina.

»Veliki Mudrače,« reče kočijaš, kad se našao pred starcem, »u zabuni je moja žena bacila čarobni kamen među ostalo kamenje pa ga više ne znam pronaći.«

Veliki Mudrac pogleda kamenje i reče:

»Ne, ovdje nema kamena! Pao je — i ti ga više ne ćeš naći, jer sam te upozorio, da ga moraš upotrebiti s dobrim i zahvalnim srcem.«

Veliki Mudrac pogleda kamenje . . .

Kočijaš si iščupa i ono malo kose, koja mu je preostala, i očajan otide razmišljajući, kako je mogao postati plemić i imati dvorac, a kako će naprotiv zauvijek ostati samo — kočijaš.

No ostavimo kočijaša!

Međutim se kamenarev sin toga jutra probudio i vidio, da je na cesti. Bilo mu je jasno, da kočijaš ne će da za nj znade.

»Vidi se, da je kočijaš zao čovjek, i ja sam sretan, da mogu biti sam: sad ću potražiti kakvo zaposlenje.«

Tuda je prolazio zidar i dječak ga zapita:

»Majstore, hoćete li me uzeti sa sobom, da ne umrem od gladi?«

»Malen si! Što ti možeš raditi? Uzet ću te, ali pamti, da ćeš mi morati nositi vodu, praviti vapno i klesati kamenje, jesi li razumio?«

»Jesam, sve ću vam raditi!«

»I svakog dana — u ranu zoru — treba da prije svih budeš na nogama, prije nego pijetli zapjevaju.«

»Budite bez brige, radit ću za svoje dobro!«

Na svršetku dana bio bi tako umoran, da bi zaspao kao kamen, pa bi rado i u zoru proslijedio svoj san. Ali bi svakog jutra uranile lastavice, cvrkutale mu i kljunom ga svojim udarale, dok bi se probudio. On bi protrljao oči, nasmiješio se i rekao:

»Hvala, drage jutarnje lastavice, koje ste me probudile.«

I počeo bi raditi: nosio je vodu, pravio vapno, klesao kamenje i pripremao opeke.

I lastavice su pravile svoje malo gnijezdo pod strehom, nosile su blato i slamu te se činilo, da nastojeći oko svog posla hrabre onog dječaka.

»Promislite! Bio je jedan čarobni kamen,« pripovijedao je kamenarev sin lastavicama, »pronašao ga je moj otac! Dosta je bilo kazati: stole, napuni se jelom — i stol bi se napunio; kočijo, dođi — i kočija bi došla; kućo, sazidaj se — i kuća bi se sazidala! Oh, ja bih bio gradio kuće za ljude i gnijezda za lastavice...«

»Ovaj je dječak lud! Govori s lastavicama,« reče zidar.

No činilo se, da ga lastavice razumiju; toliko su cvrkutale okolo njega.

Jednoga dana reče dječak zidaru:

»Lastavice su radišnije nego ljudi. Gledajte, njihovo je gnijezdo već gotovo, a vaša kuća vrlo slabo napreduje.«

»Eh, moj dječače, lastavičja je kuća gotova, no hoćeš li da vidiš, kako je se može lako uništiti?« i zidar uzme sa zemlje jedan kamen... — A to je upravo bio čarobni kamen, koji je skupa s tolikim drugim kamenjem zidar donio da podigne zid.

»Oh,« zamoli dječak, »za ljubav Božju, nemojte ga baciti put gnijezda! Lastavice su dobre, jutrom me bude, dolaze da piju u mom lončiću, prave mi društvo...«

»Ej, šta misliš, da ja marim za tvoje ludorije! Jedan, dva, tri...« i zidar praćkom baci kamen prema gnijezdu.

Dok je čarobni kamen letio, mali kamenar začuje kao neki zvižduk.

»Ne boj se za lastavičje gnijezdo! Čarobni kamen ne može napraviti nikakvo zlo!«

I doista, čarobni kamen nije uništio lastavičje gnijezdo. Utisnuo se u nj kao pečat, a gnijezdo, u kojemu se nalazio kamen, sjalo je kao zlato.

»Jeste li vidjeli, gospodaru?« reče dječak. Lastavičje gnijezdo nije uništeno, a lastavice su htjele da prepoznam čarobni kamen.«

»Ako je to čarobni kamen, uzet ću ga ja, a ne ti.«

I brzo prisloni ljestve i popne se sve do mjesta, gdje se nalazilo gnijezdo.

Kad je stigao gore, vidi, da je to doista kamen. Uzme ga i počne njime lupati po gnijezdu. No gnijezdo je ostalo čitavo, a kamen je odmah postao tako težak... tako težak, da ga je zidar morao pustiti da padne.

Kamenarev sin uzme kamen i zapovjedi:

»Zidiću, podigni se!« i započeti zidić podigne se za pola metra.

Tada začuđeni zidar reče dječaku:

»Odmah mi daj taj kamen. Vidjet ćeš, da ću sve podijeliti s tobom na pola...« i otrgne mu ga iz ruke.

I on naredi:

»Neka nastane velika palača!«

I pred njima iskrsne sjajna palača.

A zatim naredi:

»Nek mi se stvori vreća dukata.«

A dječak reče:

»A hoćeš li dati meni jedan dukat? Moj je otac izvadio čarobni kamen, ja sam ga opet našao, a ti si me zamolio, da ti ga dadem, pa da ćemo dijeliti napola.«

Zidar reče:

»Dobro; no ti si malen, pa će ti biti dosta i jedan dinar.«

»A koju ćeš mi sobu dati u svojoj palači? Naime: pola je palače moje, jer je moj otac izvadio kamen.«

»Gle bezobraznika!« reče zidar. »Ja ću biti gospodar čarobnog kamena, jer sam jači!«

I zatvori dječaka u sobu... Kad je dječak zaspao, zidar uzme sve dukate — i svoje i dječakove — natovari ih na leđa i otputuje. Kad je stigao u šumu, saletješe ga razbojnici i upitaše:

»Ko si ti?«

»Siromašni čovjek s dvije vreće krumpira,« odgovori zidar.

Razbojnici mu oduzeše vreće i uvidješe, da su pune dukata. Svukoše ga do gola, da vide, ima li još novaca. I u džepu mu nađoše kamen.

»Dajte mi samo taj kamen!« reče zidar.

»Nismo ludi!« reče razbojnik i baci čarobni kamen u potok... Tako je zidar ostao bez dukata, bez kamena, bez odijela... jer je htio da za sebe posve prisvoji ono, što mu je donosio čarobni kamen.

Dječak se međutim probudi i pomisli:

»Eto je i zidar umakao s čarobnim kamenom!«

Što će da radi? Odlučio je, da pođe za njim u potragu. Dugo je putovao, dok nije stigao do jednog gospodarstva, te zamoli, da ga prime u posao.

Obavljao je teške poslove, ali s velikim veseljem. Na gospodarstvu je bila jedna djevojčica, koja je radila još više od njega, a bila je mnogo bolja od njega. Neprestano je vukla vodu s potoka, prala rublje, mijesila kruh, pravila maslac, a nikad se nije tužila. Dječak nije htio da bude gori od nje!

»Ah, da imam čarobni kamen! Ne zbog mene, nego zbog ove djevojčice, koja se toliko muči,« pomisli dječak.

I čarobni je kamen bio doista tu, jer ga je sudbina tjerala k dječaku. Potok, koji je tuda prolazio, donio ga je sve do gospodarstva, na kojemu se dječak nalazio.

Jednoga je dana njegova mala prijateljica prala rublje na potoku i našla čarobni kamen. Uzme ga u ruke i reče:

»Ako je ovo čarobni kamen moga prijatelja, neka se sve rublje osuši, prije nego stigne oluja.«

I odmah osjeti, kako se osušilo sve mokro rublje, koje je nosila u košari.

Tako se začudila, da joj je košara pala iz ruke.

»Oh, ovo je doista čarobni kamen!« reče djevojčica i misao joj poleti k mladom drugu.

»Prijatelju! Našla sam tvoj čarobni kamen!«

»Ako si ti čarobni kamen,« reče dječak, »odmah učini, da moja prijateljica Marica bude obučena u divno odijelo.«

I njezino poderano odijelo u taj čas postane od baršuna, a bilo je zlatom protkano.

»Ako si čarobni kamen, učini, da ova koliba postane veliki dvorac.«

Imali su prekrasni dvorac, pun lastavičjih gnijezda, a svi su siromasi k njemu dolazili da se nahrane i odmore... A kad su porasli, vjenčali su se i imali su mnogo djece. Iz njihove kuće nije nikad iščezao čarobni kamen, jer je u njoj vladala dobrota i ljubav.

POGAČA

Bila jednom siromašna udovica i imala je — promislite — sedmero djece, koja su uvijek gladovala.

U predvečerje samog Uskrsa siromašna je udovica imala prazne načve. Nije imala niti mrvicu hljeba da je pruži malim svojim sinovima, a oni su svi kao ptičice s otvorenim kljunom čekali zalogaj.

Siromašna udovica pođe k bogatoj, ali nemilosrdnoj gazdarici, svojoj susjedi.

»Biste li mi mogli dati malo brašna, da napravim pogaču svojoj izgladnjeloj djeci?«

»Kako ne!« odgovori susjeda. »Ja ne dam ništa badava. Dođite, radite i zaslužite svoju pogaču.«

Metne ispred nje sito i vreću brašna, koju je morala prosijati.

Udovica se dade na prosijanje. Prosija i prosija, dok nije s cijelom vrećom brašna bila gotova.

»Svršila sam!« reče.

»To još nije dovoljno,« reče susjeda, »sad treba da istucate šećer.« I dade joj mlat i komad šećera, koji je bio tako tvrd, da se činio od mramora.

Udovica je tucala i tucala, dok nije sav šećer pretvorila u prah.

»Svršila sam!« reče.

»Čekajte, čekajte,« reče susjeda, »dok ja zamijesim, vi mi morate naložiti peć.«

Tako je siromašna udovica išla od drvarnice do peći i vukla drva i granje. A zatim je naložila peć.

»Svršila sam!« reče.

Susjeda dođe, pogleda i kaže:

»Dobro je! Evo vam vaša nadnica.«

I dade joj tri šake brašna, komadić šećera i naručanj grana. Siromašna žena, koja se toliko namučila, dok je prosijala brašno, istucala šećer i naložila peć, pogleda tu škrtu nagradu, ali se ne usudi protusloviti, jer se bojala, da joj bogata gazdarica ne bi i to oduzela. Vrlo žalosna pođe kući, jer je znala, da će od toga izaći i previše malena pogača za sedmero izgladnjele djece.

»Ne,« pomisli, »trebalo bi, da bogataši ne budu tvrdi prema siromasima!«

Stigne kući, a sedmero je dječice opkoli:

»Mama, mama, jesi li ti?«

»Mama, mama, jesi li što donijela?«

»Mama, mama, nešto dobra?«

»Mama, mama, nešto dobra da pojedemo?«

»Mama, mama, donijela si šećera, brašna i granja?«

»Mama, mama, jesi li možda donijela šećera, brašna i granja da napraviš pogaču?«

»Djeco,« reče majka, »nisu mi dali nego tri šake brašna, malo šećera i naručanj granja . . .«

Ali djeca su bila preradosna i dok je majka zamijesila, stadoše oko nje skakati i plesati. Žena napravi malu okruglu pogaču i granjem ugrije peć. Zatim uzme palu i tisne pogaču u peć.

Počne da se širi miris pogače, ali takav miris, da se djeci skupljala voda u ustima.

»Mama, mama, hoćeš li meni dati krišku?«

»Mama, mama, koji divni miris!«

»Mama, mama, tako divni miris pogače još nikad nismo osjetili...«

»Budite ustrpljivi, djeco, sad ću je preokrenuti.«

Izvuče je, da je preokrene. Činila se, kao da je od zlata, i dječica su srkala zrak. Majka je opet metne u peć... Sad je već bila gotova! Izvadi je i metne na stol.

»Čekajte, čekajte časak, dok se ohladi!«

Sva su se djeca okupila oko stola i gutala je očima. No uto se začuje kucanje na vratima.

»Idem da pogledam, ko kuca,« reče majka. »Kod nas nikad ne kuca nego bijeda i žalost...«

Udovica siđe i ugleda paža na konju.

»Dobra ženo, ja sam kraljev paž. Sav je kraljevski dvor u tuzi i plaču, jer sedmogodišnji kraljev jedinac umire od iznemoglosti. Svaka mu se hrana gadi. Stotinu pedeset kuhara radi od jutra do mraka, da izmisle jela, koja bi mu se svidjela; ali on ništa ne će ni da okusi. Sa svih strana svijeta donijeli su mu neobičnih i biranih plodova — banana, jagoda, ananasa, naranača, datulja — ali on sve odbija. I evo — dvorski su mu čarobnjaci dali čarobno ogledalo, da sam gleda, koje bi mu jelo na svijetu išlo u tek. Dječak je u čarobnom ogledalu vidio tvoju pogaču i nje se zaželio. Kralj bi ti za tvoju pogaču dao onoliko zlata, koliko ona teži, ali su čarobnjaci rekli, da bi pogača izgubila svoju moć, kad je ne biste dragovoljno poklonili...«

»Oh,« reče udovica bez oklijevanja, »odmah uzmi pogaču i neka bude blagoslovena, ako može spasiti dijete od smrti! Ne, ne, ja ne ću ništa! Providnost Božja, koja je pokazala za kraljevića lijek, pomoći će i mojim mališima...«

»Čujte, dobra ženo. Čarobnjaci su rekli, da onaj, koji daruje pogaču, treba da je sam donese, jer bi inače izgubila svoju moć.«

Udovica se vrati do dječice, a oni su jednoglasno povikali:

»Mama, mama, sad možemo pogaču pojesti!«

Ali im majka ispripovjedi zgodu: Jedno će dijete — maleno kao i oni — ako bude pojelo tu pogaču, ozdraviti... dijete od sedam godina, koje je odbilo sve poslastice svijeta...«

Da dijete može odbiti sve poslastice svijeta, ono sedmero zdrave i gladne dječice nije moglo shvatiti, ali da mu je i sam pogled u ogledalu na tu pogaču činio vodu u ustima, vrlo su dobro razumijevali.

»Mama, učinit ćemo ono, što ti hoćeš.«

»Mama, zašto je dobro sve ono, što ti hoćeš?«

»Mama, sve je dobro, što ti hoćeš, jer si ti dobra.«

I sedmero udovičine dječice, dobri kao i majka, odlučiše da ponesu kraljeviću pogaču.

Paž je pokazivao put, sedmero dječice je nosilo pogaču, a majka je išla za njima. Pogača je cijelog puta širila miris i to takav divni miris, da su pijetli, kokoši, psi i kunići trčkarali za njima njuškajući zrak, a djeca su se morala neprestano boriti s napašću da bar komadić ne zagrizu.

No pogača stigne čitava i netaknuta do kraljevske palače.

»Evo smo stigli,« reče paž.

Popeli su se uz stepenice od bijelog mramora sa stupovima od kristala. Zlatna vrata otvarala su se sama od sebe. Oni su prolazili kroz veličanstvene dvorane, iskićene slikarijama i rasvijetljene. I stigoše u sobicu punu igračaka i lijepih knjiga. Po svijećama na stropu bile su zvijezde. Na krevetiću je ležao dječak, blijed i izmožden.

Netom je opazio povorku, gle čuda: trgne se, pruži ručice, zgrabi pogaču, zagrize i pojede sve do mrvice. Kako ju je gutao, postajao je sve deblji, okrugliji, crveniji i svježiji...

Povede ih u veliku dvoranu . . .

Sedmero dječice zaboravilo je tada svoj glad i zapljeskalo rukama, a udovica je potiho ronila suze radosnice. U tom času zabrujiše zvona sa svih strana.

»Uskrs! Uskrs! Uskrs! ... Čas, kada treba jesti pogaču!«

Kraljević pristupi k udovici, okolo koje se okupiše dječica kao pilići oko brižne kvočke, i reče:

»Dobra ženo! Primi moj poziv i dođi sa svojom djecom da okusiš moju pogaču. Evo, ja sam tvoju čitavu progutao!«

I povede ih u veliku dvoranu, okićenu cvijećem. Zidovi su bili od kristala, a svijetla su sjala na svim stranama i stropu, tako da ti se činilo kao da si među zvijezdama. U dvorani se nalazio velik stol sa zlatnim posuđem, sa stabalcima od trešanja i pun svakog blaga Božjega: slatkiša, dvopeka, voća, sladoleda ..., a u sredini se nalazila ogromna pogača.

Za stolom je bio samo kralj, kraljica, kraljević i siromašna udovica sa sedmero svoje dječice. Sedmero mališa bili su prezadovoljni, da mogu jesti tako dobre stvari, i jeli su vrlo mnogo. Na gozbi je vladalo iskreno veselje. Djeca su se radovala hrani, a kraljevska porodica gledajući ih, kako jedu.

Kad su ustali od stola, pređoše u veliku dvoranu, gdje je jedan sluga donio kraljeviću neku košaricu. Kraljević reče udovici:

»Ti si me sa svojom djecom spasila, jer ste mi pripremno poklonili pogaču i bili spremni da gladujete na sam sveti Uskrs. Vi ste mi darovali neprocjenjiv dar, pa ću i ja vas sada darovati.«

Kraljević udovici pokloni snop klasja.

»Protresi ga«, reče kraljević, »i vidjet ćeš.«

Udovica protrese snop, a iz njega počne curiti zrnje. No što je zrnje više curilo, to ga je čarobno klasje bilo sve punije. Za čas je iz klasja ispala puna vreća zrna.

»A tebi evo žrvanj,« reče najstarijem djetetu. I pruži mu žrvanj od ružičastog mramora: dovoljno je bilo samo malo pomaknuti žrvanj — i zrnje bi se pretvorilo u brašno.

»Ti ćeš imati sito,« i kraljević drugom djetetu dade zlatno sito. Kad bi se u nj metnulo brašno i samo ga se malko maknulo, ispadao bi cvijet brašna najfinije vrste.

»A ti uzmi šećernicu!« I trećemu dade srebrnu šećernicu punu šećera: što si više šećera iz nje vadio, sve ga se više u njoj nalazilo.

Četvrtom dade kokoš. Svaki put, kad bi joj podignuo krila, otkrio bi dvanaest svježih jaja.

»I jaja su potrebna za pogaču!« reče kraljević.

Petome dade valjak, koji je sam pravio tijesto: mijesio ga, gnječio i slagao u divne oblike.

Šestome je dao suhu grančicu, koju je bilo dovoljno zabosti u zemlju — i eto ti odmah granja za grijanje peći.

Zadnjem, najmlađem udovičinom djetetu dade stabalce, na kojemu je uvijek bilo jedrih bajama, koji su se po starom običaju utiskivali u pogaču.

Tako je udovica uvijek imala hljeba za sebe i za sedmero svoje djece. Svakog je dana skupljala toliko zrnja, da je bez truda, a uz pomoć svoje dječice, mogla pripremiti i hljeba i kolača i dvopeka i pogačâ... Doista su sve to i radili te darivali i prodavali. Tako su djeca postala vrlo bogati pekari, a kraljević je htio da svake godine na blagdan Uskrsnuća dođu skupa s njime blagovati njegovu kraljevsku pogaču...

DVIJE SREBRNE ŠKUDE

Jednom su živjele dvije mlade pastirice. Zarana su ostale sirote i svaka se od njih morala brinuti za troje nejake braće. Jedna se zvala Plavka i vrlo je ljubila svoju braću; druga se zvala Crnka i — ne velim, da je baš bila zla... ali nije bila ni dobra, pogotovu sa svojom braćom.

Kad su seljački momci dolazili u prosce, Plavka im je govorila:

»Ne, ne! Prije moram da odgojim svoju braću. Maleni su i nemaju nikoga osim mene. Najmlađemu su tek tri godine!... Ko će se za njih brinuti?«

Radila je kroz čitav dan: kosila je travu, vodila koze na pašu, muzla ih, prodavala mlijeko, pravila maslac — sve je to radila dobra sestrica za svoju braću.

A troje je djece govorilo:

»Oh, kako imamo dobru sestricu! Hrani nas, oblači nam, uspavljuje nas. Naša nam je sestrica kao prava majčica...«

Ona druga pastirica naprotiv bijaše i bijesna i srdita, što se morala brinuti za svoja tri brata.

»Ko će me ikada htjeti da vjenča?« tužila se. »Četiri usta nisu jedna usta! Ah! Kako sam ja

nesretna djevojka! Siromašna sam, a moram da uzdržavam troje djece!«

Puštala ih je da idu poderani i bosonogi. Stavljala ih je da spavaju na hrpi slame. A kad su neprestance pitali hrane, prekoravala ih je:

»Kako? Još ste gladni? Zar ne znate, da svaki komadić kruha ja sa svojim znojem zaradim?«

A kad su djeca govorila:

»Sestrice, sestrice, zašto si tako stroga? Što smo mi krivi, ako smo gladni?« — ona ih je nemilo udarala.

Jednoga su dana dvije pastirice bile na paši. Svaka je povela sobom svoju braću.

Tuda pođe pogrbljena starica s torbom na leđima. Starica je teško koracala.

»Žedna sam,« tužila se, »umirem od žeđe. Pastirice,« reče Crnki, »bili mi dala malo mlijeka?«

Crnka pomisli u sebi: »Ko zna, ova starica bi mogla biti — vila!« te joj odgovori:

»Zašto ne? Počekaj, starice! Hajde, djeco, pomozite mi!« i pošalje dvojicu da uhvate kozu, a trećega da donese zdjelu. I kad su ona dvojica doveli kozu, a onaj treći zdjelu, pomuze pjenušavo mlijeko te ga dade starici.

Starica se napije — i činilo se, da se osvježila. No prije nego je krenula dalje, pretraživala je po svojoj torbi i izvukla srebrnu škudu:

Tuda prođe pogrbljena starica . . .

»Uzmi, pastirice, u zahvalu za dobro mlijeko. No pazi: Ovaj novac treba da potrošiš skupa sa svojom braćom, jer su dvojica držali kozu, a treći donio zdjelu.«

»Dobro, dobro,« reče pastirica, a u sebi pomisli: »Ovo je sigurno vila; no škrta je, kad nam daje jednu škudu, a traži, da je dijelimo u četvero...«

Malo dalje starica susretne drugu pastiricu, koja je sa svojom braćom također pasla koze. Starica pristupi sa svojom torbom i svojim izmorenim i ispaćenim izgledom te reče:

»Žedna sam, žedna sam, djeco moja, što ćete mi dati?«

»Hoćeš li da ti pomuzemo mlijeka?«

»Ne, mlijeko mi se gadi...«

»Hoćeš li svježe vode iz bunara?«

»Hoću,« reče starica.

Jedan dječak poleti da potraži kabao, a drugi priveže za kabao lanac. Pastirica ga spusti u bunar i zatim izvuče punog vode. Najmlađi napuni kupu i s velikim je poštovanjem pruži starici.

Starica se napije pa reče:

»Hvala, djeco! Voda me je osvježila; a u znak priznanja poklonit ću vam srebrnu škudu. No pazi...« i pri tom se okrene prema djevojci, »...pazi, da ovaj novac potrošiš skupa sa svojom braćom! Jesi li razumjela?«

»Ne sumnjaj u to, starice. Sve da mi to nisi ni kazala, ja bih bila novac podijelila s braćom.« A u sebi pomisli: »Sigurno je ova starica — vila. Treba raditi sve ono, što ona kaže.«

Srebrna je škuda doista imala čarobnu moć, no dvije pastirice za to nisu znale.

Crnka ju je pokušala pitati:

»Škudo, rađaš li djecu? Škudo, praviš li puteve? Škudo, gradiš li kuće?« — ali se škuda nije ni pomakla ni odgovorila. I Crnka pomisli: »Mora da je ova škuda kao i sve druge škude — i ja sam se čisto prevarila vjerujući, da je starica — vila...«

Plavka je također pokušala sreću. Stavila je škudu u staju da vidi, hoće li po njezinoj moći narasti na ovcama vuna. Metnula ju je u načve da vidi, hoće li narasti kruh. Postavila ju je na prozor da vidi, hoće li učiniti da cvijeće naraste. Ništa!... »Mora da je ova škuda kao i sve druge!« zaključi i Plavka.

Nisu pogodile ni jedna ni druga moć one škude!

Međutim dođe dan Svete Lucije. U jednom obližnjem mjestu bio je praznik i svi su seljaci polazili da štogod kupe i da pogledaju krasne stvari, koje su tamo bile izložene.

Naravno, kad su dvije pastirice čule pripovijedati o sajmu i o tolikim ljepotama, zaželjele

su i one da pođu u to mjesto. Pogotovu, kad su željele da potroše srebrnu škudu.

Crnka pođe na sajam sa svojom braćom, koja su kao obično bila tako poderana, da ih nije htjela ispočetka ni povesti.

»Vi biste svašta poželjeli da vam kupim!«

»Sestrice, sestrice,« molili su je, »zadovoljit ćemo se sa samim gledanjem. I ne ćemo poželjeti upravo ništa: ne ćeš za nas ni paru potrošiti...«

Na taj su način i postigli, da ih je povela na sajam.

Plavka svoju braću probudi, obuče, uzme za ruku i reče:

»Sada idemo na sajam! Skupa ćemo potrošiti srebrnu škudu, koju nam je starica poklonila.«

Oh, koliko je bilo stvari na sajmu! Bilo je slatkiša, voća, igračaka i odijela svake vrsti.

Crnku je privlačio svaki stol: sviđale su joj se sve stvari. Ugleda lijepi češalj; činilo se, da je od kornjače, a stajao je deset para.

»Ah, ovo će mi divno pristajati na glavi!« — i kupi ga.

Opazi lančić. Činilo se, da je od zlata, a bio je od bakra i stajao dva dinara.

»Ah, s ovim ću lančićem na vratu biti kao otmjena gospođa!« — i kupi ga.

Vidi prsten sa tri dragulja. I oni su bili krivotvoreni, a činili su se pravima.

»Ah, baš mi je potrebno ovako nešto za prst!«

Na koncu su joj ostale još same tri pare! Okrene se i opazi braću. Nisu ništa govorili, kako su bili obećali, ali su je molili s očima. To je Crnku nagnalo, da učini plemenit korak:

»Uzmite ove tri pare i kupite, štogod želite.«

I svaki od tri brata kupi po jednu naranču...

Kad je Plavka došla na sajam, opazila je i ona sve one stvari. I njoj su se svidjeli i češlji i prstenovi i narukvice. No ona reče:

»Najprije ću da zadovoljim svoju braću... Što bi ti htio?« — upita najstarijega.

»Kupi mi drvenog konja.«

I ona mu kupi jednog od najdebljih.

Malo dalje vidjeli su čovjeka, koji je prodavao voće:

»Sestrice, kupi mi jedan veliki krastavac. Meni su krastavci vrlo dragi.«

»A što bi ti htio?« upita drugoga.

»Htio bih tačke.« I ona mu ih kupi.

»A još?«

»Kupi mi onaj veliki komad sira, što izgleda kao točak.«

I ona mu udovolji.

»A što bi ti htio?« upita najmlađega.

»Kupi mi bubanj.«

»I što bi još?«

»Kupi mi vreću krumpira...«

I jer je bila odlučila, da u svemu zadovolji braću, kupi mu punu vreću krumpira.

No međutim se sjeti, da je htjela nešto i za sebe kupiti. Ali nije više imala nego tri pare te kupi naprstak...

Sad ću vam kazati, kakvu su moć imale one dvije staričine škude: sve stvari, koje su se s njima kupile, imale su postati — zlatne!

I doista: kad su dvije pastirice s braćom stigle kući, sve ono, što su kupile, postade zlato. No Crnka, koja je mislila samo na sebe, malo je zaradila: kad su češalj, lanac i prsten postali zlatni, nisu je mnogo iznenadili. Patvoreno zlato postalo je pravo i nije ga bilo mnogo. Na sreću joj se u jednom času bilo ganulo srce te je dala braći tri pare: i one tri naranče postale su zlatne, pa su s njima braća kupila veliki majur i u nj primila svoju sestru.

No promislite, kakvo je blago imala Plavka sa svojom braćom!

Komad sira pretvorio se u zlato, u zlato se pretvorio i krastavac i vreća krumpira i sve ostalo.

Nakupovali su svakog blaga Božjega: zemljišta, majura, dvoraca, palača. Imali su preko dvadeset kočija i preko stotinu konja. Zatim jedrilicu za putovanje po moru, automobile i zrakoplove. Plavka se udala za jednog kneza, a njezina su se braća školovala te postali mudri i glasoviti ljudi; no uvijek su najviše ljubili i poštivali svoju sestricu.

DOBRA ŽENA

Bila jednom djevojka — najljepša i najvrednija u selu. Zvala se Danica. Znala je plesti, tkati i kopati. Imala je dobru ruku, dobro srce i dobru pamet.

Ta je dakle djevojka ljubila jednog momka, koji je također bio najljepši, najmudriji i najradišniji u selu. A bio je u nju zaljubljen kao i ona u njega. Svake bi subote naveče dolazio da joj pod prozorom pjeva podoknicu, svake bi nedjelje na proštenju s njom plesao puna tri sata... i više, a svakog bi joj ponedjeljka donosio košaricu voća, koju bi ubrao na najvišoj grani stabla: a onaj, koji bi okusio to voće, zaljubio bi se u onoga, koji ga je brao.

Svi su govorili:

»Ovo će dvoje biti divan par!«

No nadođe zlo. Dogodi se, da se sin jedne vještice zaljubio u Danicu i da ju je zaprosio. Danica mu je odgovorila — kako je i trebalo — da ga ne će.

»A zašto me ne ćeš?« upita on bijesan, što ga je tako odbila.

»Ne ću te, jer se opijaš, a kad se opiješ, psuješ i tučeš žene. Ne ću te, jer si kartaš i jer ćeš izgubiti i dušu i košulju u igranju. Ne ću te, jer ne voliš posao, jer si lijen i jer se nikad ne dotakneš ni kose, ni motike, ni pluga... Već odavna ljubim momka, koji se ne opija, koji ne igra i koji vrlo voli rad.«

Danica je tako govorila, jer nije znala lagati, ali su je seoske kume upozorile:

»Ah, Danice, zlo si učinila, što si tako govorila... Onaj mali Krivonožac zločest je i osvetljiv...«

Krivonožac je doista poznavao tolike zle čare, koje su ga naučili zli duhovi: zle duhove je imao za rođake, a vještice za strine.

Dakle... na dan svadbe dođe Krivonožac nevidljiv i učini zlodjelo: u Ivankovu čašu ulije kaplju iz sitne staklenke, koju je nosio na pokvarenim grudima. A ko se napije te tekućine, pa bilo jednu kapljicu, uvijek žeđa za vinom i mora se na silu opijati..., a s opijanjem same od sebe dolaze psovke i tučnjave... Krivonožac uzme zatim »asa od srdaca« i metne ga u slamnjaču, na kojoj je Ivanko spavao; a ko spava u krevetu, u kojemu je sakriven »as od srdaca«, dobije toliku strast za kartanjem, da se ne može od nje raskrstiti kao ni pijavica od rane... Na koncu je Krivonožac pljunuo na Ivankovu motiku, kosu i plug — i tako izvršio svoje čaranje.

Od dana svadbe Ivanko se promijeni i postade posve drugi čovjek. Opijao se; a kad je bio pijan, psovao je i tukao ženu. Kartao se kao očajnik i nije više htio da takne ni motiku, ni kosu, ni plug. A kad nije pio ili igrao, legao bi u krevet i rekao, da su klupe tvrde i da se vrlo umorio izvlačeći dim iz lule.

Od dana svadbe Ivanko se promijeni . . .

Jadna Danica — možete zamisliti, kako je očajala! — molila ga je i zaklinjala, da ne pije, da ne igra i da radi, kao što je i prije radio No on je ostao tvrd, kao da mu žena nije ništa ni kazala...

Danica mu se prijetila, da će ga ostaviti, ali ga nije mogla ostaviti, jer su joj bila na pameti prošla vremena, kad joj je u subotu pjevao podoknice, u nedjelju s njom plesao na proštenju, a u ponedjeljak joj nosio košaricu voća ubranog na najvišoj grani stabla — pa ko ih okusi, zaljubi se u onoga, koji ih je ubrao. I svejedno, iako se on promijenio, ona se nije mogla promijeniti... pa ga je i nadalje ljubila.

Ali s dana u dan sve gore i gore: pijančevanje, psovke, igranje i ljenčarenje. Kuća i imanje bili su zaduženi, a Danica se izjedala od boli i u svakoga pitala savjet:

»Je li moguće pronaći način, da ozdravim svoga muža, koji je od najboljega postao najgori? Za ljubav i dobro, koje sam mu željela, ne mogu biti bez njega i spremna sam sve učiniti, samo da ga spasim...«

Jednoga joj dana reče neka kuma:

»Danice, zašto ne pođeš da pitaš savjeta u strine Vile, koja stanuje u šumi? Strina je Vila razumna i daje dobre savjete!«

Danica pođe. Stigne u šumu i pokuca na jedan vrlo veliki jasen. Stara Vila skoči van i upita:

»Što želiš, kćeri moja?«

Danica joj ispriča svoje jade, kako ima muža takvog i takvog, s tolikim manama...

»Ah, kad bi ti, strino Vilo, imala kakve čare, da ga riješiš tih mana, osobito pića...«

Starica je pogleda i zakima glavom:

»Lijeka ima, ali taj lijek ne ide među čaranje. Treba da taj lijek ti sama nabaviš i to s velikim naporom.«

»Reci mi, strino Vilo, šta imam da radim: na sve sam spremna.«

»Moraš kroz tri mjeseca skupljati noćnu rosu i njom napuniti staklenku; pa kad tvoj muž bude htio piti, moraš mu reći: ‚Mužu moj, pij ovo noćno vino!' ... Noćna će mu rosa učiniti da zaboravi na vino...«

Danica se vrati i odmah se te iste večeri dade na posao.

Netom se spustila noć i muž zaspao i glasno zahrkao, izađe Danica sa staklenkom i stade sakupljati rosne kapljice, što su se prosule po travi... No treba vremena, dok se staklenka napuni kapljicama rose!

Krijesnice su pitale:

»Što radiš, Danice?«

»Napunjam rosom ovu staklenku za svoga muža.«

Sove su govorile:

»Lakovjernice! Vjeruješ li? Hu-hu-hu.«

Ali su krijesnice odgovarale:
»Da, vjeruj, Danice!« i one su potajno pomagale sipati u staklenku kapljice, kad ih Danica nije vidjela...
Tako stigne zora... i Danica se povrati kući sa svojom punom staklenkom. Započe obavljati kućne poslove, kao da je mirno počivala cijele noći u krevetu.
Malo zatim probudi se muž, protegne se, obuče se i netom je sišao u kuhinju, htio je da kao obično započne dan — sa pićem. Uzme staklenku i natoči čašu rose, koju je Danica kaplju po kaplju sakupila.
Danica je bez daha čekala, hoće li se muž sjetiti, da to nije vino nego voda, te u bijesu razbiti staklenku. No on naprotiv reče:
»Dobro!«
Danica odahne. A muž je čitavog dana pio iz te staklenke i nije se ni opio, ni psovao, ni tukao Danicu. Dapače je rekao:
»Gle! Ovo mi vino prija i ne čini mi, da se opijem. Misliš li ti, da se ja rado opijam?... I meni je drago, kad mogu ostati bistre pameti...«
Danica je bila prezadovoljna i netom je njezin muž uveče pošao u krevet, ponovo uzme staklenku, izađe i počne da skuplja kapljice rose po travi... Sove su je ismjehivale:
»Vjeruješ li, vjeruješ li, Danice, da ćeš kroz tri mjeseca ustrajati sa skupljanjem rose?«

Danica je osjećala umor i san, no mislila je:
»S ovim ću trudom priskrbiti lijek za svog muža!« i svake je noći izlazila sa svojom staklenkom. A Ivanko je svagdano pio i nikad nije primijetio, da je to voda, a ne vino.
»Ah, ženo moja, kako si mi dobro svjetovala, da se više ne opijam! No trebalo je naći dobro i neopasno vino — i evo smo ga napokon našli...«
Žena je šutjela... Prošla su tri mjeseca... i kad je jedne noći Danica izišla sa svojom staklenkom, stvori se pred njom strina Vila:
»Čuješ, Danice; ako sada uliješ u staklenku i svježe vode iz bunara, dogodit će se ista stvar; jer je tvoj muž izliječen od pića. Izliječen je tvojom zaslugom: ti si dobra žena!«
I doista, Ivanko je od tog dana pio čistu vodu s istim užitkom, kao da je najbolje vino.
Ivanko se više nije opijao i nije psovao, ali je svejedno igrao... igrao i gubio i novac i vreće žita pa čak i košulje...
»Oh, kad se moj muž ne bi kartao!« uzdisala je Danica. I napokon odluči da se uteče za pomoć strini Vili.
»Draga moja kćeri,« reče strina Vila, »ja ti mogu pomoći, ali vrlo malo... jedino savjetom. Sama pomoć treba da dođe od tebe!... Vidiš li ono vrlo visoko brdo? Upravo na njegovu vrhu savio je gnijezdo samotni vrabac i

tko sluša njegov pjev, zaboravlja svaku igru, jer je njegov pjev čaroban. Ali samotni vrabac ima polomljena krila i noge... Ti moraš da kreneš izjutra, da uzmeš pticu i neka ti pjeva uveče, kad tvoj muž počne s igranjem. No iza njezine pjesme i kad tvoj muž zaboravi na igru, moraš je opet ponijeti na onaj vrhunac, jer samotni vrabac, koji tako divno pjeva, da oslobađa čovjeka strasti za igrom, ne može živjeti u dolini, kad grane sunce.«

To je bio velik napor za Danicu! No ona nije klonula.

Ranim bi jutrom krenula na brdo. Ostavljala bi za sobom ražena i zobna polja, zatim šume jela i omorika, dok bi stigla do golih klisura, po kojima tuitamo cvate plavetno cvijeće između lišaja i paprati. A gore, gore visoko na vrhu stajao je sjetan i sam u svome gnijezdu — samotni vrabac.

»Hoćeš li doći u dolinu, samotni vrapče, da pjevaš i spasiš moga muža od strasti za kartanjem?«

»Hoću, ako obećaš, da ćeš me opet donijeti ovdje gore, prije nego ograne sunce.«

Danica obeća... Brzo je silazila stazom, jer se nizdol lakše ide... I pođe upravo pod prozor krčme, u kojoj se njezin muž kartao.

»Ivanko,« zazove, »Ivanko!« No da! On je nije čuo! Tada metne pticu na rame i reče joj:

»Ptičice, hajde, pjevaj i svojim ga čarobnim pjevom otrgni od igre!«

Ptičica zapjeva pjesmu, kakvu nijedna druga ptica ne bi znala zapjevati. Prodirala je ljudima sve do srca i oslobađala ih strasti za igranjem, a očaravala ih novim i ljepšim čarima, kakve nalazimo u dobrim stvarima u životu.

Kroz cijelo vrijeme, dok je ptičica pjevala, Danica je plakala. Taj plač nije bio gorak. Vidjela je svog muža, kako ustaje od stola i s igraćim kartama u ruci prilazi k prozoru da sluša. Malo pomalo ispadoše mu karte iz ruke, a on ostade zadivljen i u zanosu. A kad je vrabac za čas prestao, on se trgne, izađe i pođe kući.

Upravo je bilo pola noći. Danica uzme ptičicu i počne da se kroz mrak penje na brdo. Stabla su bacala duge sablasne sjene, a sove su joj se rugale:

»Zar će po noći ići na brdo lijepa Danica?«

No Danica se uspinjala i uspinjala, jer je htjela prije svanuća donijeti ptičicu do njezina gnijezda. I doista, prije nego je granulo sunce, metne ptičicu u gnijezdo i reče:

»Hvala ti, samotni vrapče! Navečer ću se opet vratiti po tebe.«

I pojuri kao strijela prema dolini... Kući je stigla još prije nego joj je muž ustao iz kreveta, premda se već bilo sunce dobrano podiglo.

»Ženo, ženo moja, imam da ti kažem radosnu vijest: juče se nisam kartao, jer me je zanijela neka neobična pjesma.«

Žena je šutjela, ali je sva sjala od zadovoljstva.

»Je li da si zato zadovoljna, ženo moja, jer nisam igrao?... Znam ja, ženo moja, da je igra — moja propast...«

Danica je čitavi dan prala, redila, kopala, kao da je provela noć na mekanim perinama. U podne krene put brda, da uzme vrapca i da ga donese u dolinu do Zdravomarije.

I tako je Danica radila kroz sve dane i kroz sve noći za vrijeme od puna tri mjeseca: danju i noću je uzlazila i silazila na ono visoko brdo, koje se skoro svojim vrhom ticalo nebesa, i nosila dolje samotnog vrapca pa ga opet vraćala u njegovo gnijezdo. Bilo je i vjetrova i oluja, no Danica nije niti jednom uzmanjkala u tom poslu... i kroz tri mjeseca nije legla u krevet.

Iza tri mjeseca dođe k njoj strina Vila i reče:

»Sada je dosta, Danice! Tvoj muž je riješen strasti za igrom. Sada ne treba više da ideš uzeti samotnog vrapca; dovoljna će biti bilo kakva pjesma — pa i pjesma šturka — da tvog muža izvuče iz krčme...

Tako je Danica izliječila svoga muža od strasti za igrom, kao što ga je bila izliječila i od strasti za pićem. Odsada se lijepi Ivanko nije više kartao, nije više pio niti psovao... No lijenost je još uvijek ostala u njemu!... Činilo mu se, da za čovjeka nema važnije i ljepše stvari na svijetu nego sjedjeti pred kućom na suncu, pušiti lulu i gledati, kud ide njezin dim; ili ležati u sjeni pod stablom i gledati pčele, koje lete tamo i ovamo, ili ptice, koje lete od grane do grane, ili mrave, koji se penju u dugoj i crnoj procesiji.

Jest, stidio se on svoje lijenosti i kušao je da se prihvati motike ili kose, no odmah bi ih odlagao govoreći:

»Ne mogu, ne mogu; odveć je to teško, odveć naporno... «

Danica stoga opet pođe do strine Vile, koja joj reče:

»Kćeri moja, i ovog puta kao i prije mogu ti pomoći, ali vrlo malo. Najviše možeš ti sama pomoći: ako učiniš ono, što ti kažem.«

»Sve ću učiniti,« reče Danica, »samo da učinim svog muža boljim čovjekom.«

»Dobro! Evo ti motika, kosa i plug. Dok tvoj muž bude spavao, ti moraš poći u polje i kopati, kositi i orati... Taj će posao biti naporan, a ne ćeš uopće vidjeti nikakav plod svoga rada, jer su i motika i kosa i plug začarani. No zato će tvoj muž osjetiti neodoljiv nagon da iznova učini kroz dan onaj isti posao, koji si ti kroz noć učinila... I bit će sretan, jer će mu posao biti vrlo lak... A ako hoćeš da rano ustane, pazi na prvu pije-

tlovu pjesmu. Moraš ga razbuditi prije nego što pijetao završi svoju pjesmu, jer ko njegovu pjesmu čuje, ne može više ležati...«

Danica sva zadovoljna zahvali i uzme motiku, kosu i plug.

Netom joj je muž uveče zaspao, uzela je motiku i pošla da kopa.

»Danice, Danice,« rekoše sove, »zar ne vidiš? Ti kopaš i kopaš, a ne vidi se iza tebe nikakav posao... «

»Kopam zato, jer će se posao pojaviti sutra, kad ga bude ponavljao moj muž. Koliko ja budem iskopala kroz noć, onoliko će on iskopati kroz dan..., a posao će mu biti lagan i vrlo će ga veseliti...«

»Danice, Danice... Vuk dlaku mijenja, ali ćudi nikada...«

»No ja vjerujem, da će se moj muž i u tome promijeniti!« reče Danica.

»Ti ćeš prije umrijeti od truda, nego to dočekaš,« odgovoriše joj sove.

»Ne smeta!« reče Danica.

Kad je zapazila, da se istok počeo bjelasati, pođe do svog muža — i probudi ga, netom je čula, da je pijetao započeo svoj »kukuriku«. Tako je bio prisiljen da čuje pijetlovu pjesmu. I netom ju je čuo, reče:

»Joj, ženo moja, prevrući su mi ovi pokrivači.«

»A ti ih baci. «

On se i sam čudio! Odavna se nije tako rano probudio... Osjetio je neodoljivu želju, da što prije skoči iz kreveta.

»Ženo moja, htio bih ustati!«

»A ti ustani.«

I on ustade, pođe u polje i počne tako junački kopati, da se sve naokolo prašilo. Seljaci su se strčali naokolo i promatrali ga s otvorenim ustima:

»Gle, gle, Daničina muža! Radi kao lud i ne prestaje niti da bi što založio...«

Do večeri je Ivanko iskopao čitavo polje te sav radostan dozove Danicu:

»Gledaj, ženo moja, koliko sam danas uradio!«

A ona ga je uvelike pohvalila i nije mu ni spomenula svoj trud.

Muž pođe da spava, a Danica uzme začaranu kosu i pođe na livadu da kosi.

Kosa je kidala travu, no ona se opet spajala. Daničin se posao nije vidio. No ona je znala, da će ono, što kroz noć njezina kosa pokosi, sutradan njezin muž s polovicu truda obaviti.

Sove su joj se rugale:

»Danice, Danice, hoćeš li svake noći tako raditi, a da od tvog rada ništa ne vidiš?«

»Hoću! Jer će moj trud dati mome mužu volju za radom...«

I na pijetlovu pjesmu njezin muž ustane, uzme kosu i pođe da kosi ondje, gdje je prošle noći

Danica kosila. Za njime se vidio njegov posao: trava je padala pod oštricom... No ujedno taj rad nije bio za Ivanka naporan.

Svi su ga seljaci s okolnih livada začuđeno promatrali, a Ivanko naveče pogleda pokošenu livadu i reče:

»Danice, gle, jesam li dosta uradio?«

A Danica ga je mnogo pohvalila.

Ivanko zatim pođe da spava, a Danica uzme plug i volove i pođe na njivu da ore. Posao je bio prenaporan i uza svu noćnu hladnoću curile su joj niz lice debele kaplje znoja..., no svejedno se nije za njom vidjela brazda. Ali onuda, kuda je prolazio Daničin plug, mogao je sutradan s polovicu truda proći plug njezina muža i obaviti isti posao..., jer je takva bila moć pluga, koji joj je poklonila strina Vila.

I doista, u zoru ustade Daničin muž i pođe da ore... Radio je čitavi dan i činilo mu se, da je taj naporni seljački posao vrlo jednostavan i lagan. A naveče reče Danici:

»Gle, koliko sam uzorao!«

Danica ga je pohvalila i nije mu rekla, da je tu uloženo polovicu njezina truda.

Tako je to trajalo puna tri mjeseca: svaku je noć Danica pripravljala posao, koji će sutradan njezin muž s polovicu manje truda izvršiti. I nikad se nije tužila. Radila je ozbiljno i mirno, jer je pravu istinu bila kazala, kad je izjavila, da je spremna na svaku žrtvu, samo da svom mužu opet pribavi volju za radom.

Iza tri mjeseca dođe k njoj strina Vila te joj reče:

»Danice, povrati mi moju motiku, moju kosu i moj začarani plug. Jer odsada tvoj muž može raditi s bilokojom motikom, s bilokojom kosom i s bilokojim plugom. I više ne treba da po noći pripravljaš njegov posao, jer se on navikao na rad. ... Eto je riješen svih čara, koji su ga učinili lijenčinom i besposličarom...«

Danica je bila sretna, no strina Vila joj reče:

»Prije nego pođem, treba da govorim s tvojim mužem.«

I kad je muž došao pred strinu Vilu, ona mu ispripovjedi sve ono, što je Danica za njega uradila... kako ga je spasila od pijančevanja, od kartanja i od besposličarenja... podnoseći rado i ustrpljivo svakovrsne žrtve.

»Ovo je dobra žena! Ti je moraš ljubiti i cijeniti!«

Kad je muž čuo sve te stvari, padne na koljena i zapita oproštenje. No Danica mu reče, da je ona sve to činila bez muke i truda, jer ga je ljubila i jer mu je morala samo dobro željeti i onda, kada je on postao zločest... Ta, sjeća se još uvijek..., kako joj je nekad u subotu pjevao podoknicu, u nedjelju plesao s njom na sajmu, a u

ponedjeljak joj donosio košaricu voća, ubranog na najvišoj grani stabla... pa onaj, koji ga jede, zaljubi se u onoga, koji ga je brao...

Ljubav i ljubavni čari su je jačali u dugoj kušnji i trudu!

I odsad su Danica i njezin muž živjeli sretno i zadovoljno. Bili su marljivi i radišni. Imali su dvanaestero djece i ljubili su se uvijek kao i na dan svoga vjenčanja...

KIŠICA

Bila jednom vrlo dražesna djevojčica po imenu Kišica. Njezina je majka bila gospođa Oblačina, a njezin stric gospodin Vjetar. Za djeda i baku imala je Pljusak i Oluju... Kako vidite, djeco, to je bila obitelj od vrlo velikog ugleda u nebeskom krugovidu. Ta je obitelj bila stara kao svijet i pred njom bi trebalo skinuti šešir od poštovanja.

Kišica je bila jedino dijete u obitelji. Bila je vrlo razmažena i — kao što se događa kod neke djece — nije slušala, kako bi morala, razumne savjete starijih.

Na drugom kraju neba stanovao je kralj — Sunce sa svojom djecom. Imao ih je preko dvadeset i četiri: Zlaćana svjetlost, Sunčeva zraka, Dražest, Sunčevo milovanje, Sunčev pramen...

Dakle..., jednog su lijepog travanjskog dana Zlaćana svjetlost, Sunčeva zraka, Dražest i Sunčevo milovanje sišli iz svoje kuće na zemlju, da proslave praznik proljeća. Toga se dana svatko radovao: i ljudi i dječica i životinje.

Sunčeva su se djeca naganjala, plesala, prolazila između silnog lišća stabala. Šarali su debla i utrkivali se po puteljcima. Pupovi su se zlatili, žito je poprimilo boju smaragda, a voda je postala modrikasta, kad su prolazila vesela Sunčeva djeca. Zrakom se razlijegalo radosno pjevanje i kliktaj. Po lijepom nebu razlila se svježina i onaj čisti i ugodni dah pramaljeća.

Kozice su skakutale, a pastiri zviždukali.

Kišica se postavila na prozor i odozgo iz svoje kuće uhodila svu onu radosnu buku djece sunčane i djece zemaljske.

»Idem se i ja s njima igrati!«

»Ne, ne,« reče majka — gospođa Oblačina, »sad nije još tvoje vrijeme. Ako pođeš dolje, ne će te dobro primiti, jer svatko treba da dođe na svoje vrijeme... Nemoj misliti, Kišice, da se Sunčeva djeca samo igraju. Oni rade i nastoje oko žita, naduvaju mladice, čine da raste trava i da se pupovi cvijeća rastvaraju. Samo jer obavljaju svoj posao sa veseljem, čini se, da se oni igraju... No, sada je njihovo vrijeme, a ne tvoje...«

»A ja hoću da idem..., hoću da idem... Zašto ja moram ostati ovdje u kutu da pljesnivim sama, dok se drugi zabavljaju?...«

I znate li, šta je učinila tvrdoglava i svojevoljna Kišica? Pobjegla je od majke i pojurila ravno prema zemlji, gdje je za čas počelo rositi u sve češćim i češćim kapljama i prskati sve gušćim i gušćim mlazovima. Ali eto... kao što je bila kazala majka,... namjesto da su je radosno dočekali, svi su počeli vikati i proklinjati je.

Sva Sunčeva djeca, s kojima je htjela da se igra, pobjegoše... Zemlja, koja je prije bila tako radosna i nasmijana, postade žalosna i mrka. Pokisle kozice žurile su se k toru, a se-

Kišica i njezina majka — Oblačina

ljaci su s praga koliba gledali, kako kiša pada, i mrmljali:

»Došla je ova kišetina da pokvari lijepo vrijeme...«

»Sagnjit će nam žito, ako ovako nastavi...«

»Pokvarit će nam procvjetale breskve i trešnje...«

»Ko je i zvao ovu dosadnu kišu na naše slavlje?«

Kad je Kišica čula sva ova predbacivanja, povrati se srdita i bijesna k majci — gospođi Oblačini.

»Zlostavljali su me i psovali oni grubi divljaci. Hoću da me djed Pljusak i baka Oluja osvete i da ih kazne. Hoću da uguše ljude i da potope usjeve.«

»Oh, oh, Kišice...,« reče majka Oblačina, »šuti, šuti, dijete! Djevojčice ne smiju izustiti takve osvetne riječi! A zatim... da si me poslušala, to ti se ne bi bilo dogodilo. Govorila sam ti, da se strpiš, dok dođe tvoje vrijeme. Kad budeš i ti mogla pomoći ljudima, vidjet ćeš, kako ćeš biti dobro primljena.«

»Doista?« reče Kišica. »Odsad više ne idem, dok me ne budu zvali i molili.«

I doista nije se više pojavila na prozoru niti pazila na zemaljske stvari. S majkom Oblačinom i stricem Vjetrom krenula je na lijepo putovanje po nebu, ali tako visoko, visoko, visoko, da kad tamo putuju vjetar, oblaci i kiša, ljudi ih niti ne vide.

U lipnju — skoro iza tri mjeseca putovanja — vratiše se kući.

»Oh, oh,« pomisli Kišica, »pogledat ću kroz prozor, da vidim, šta sada rade dolje ljudi.«

Kako li je zemlja bila izmijenila svoj izgled od onih prvih dana travnja! Stabla, kojima su onda grančice izgledale kao čipke i vezovi, sad su bila pokrita gustim, jednoličnim lišćem. Trava je bila visoka, žetva se približavala. Ali jer su Sunce i njegova djeca od travnja neprestano radili i zalazili u svaki najzabitniji zakutak, zemlja je sada izgledala suha, ofurena, uvenula. Trava se počela sušiti, nedostajalo je vode za natapanje vrtova, klasje nije moglo da nabubri, kozice su požudno tražile bunare s vodom, a i pastiri su pod pritiskom sparine šutjeli...

Sa praga koliba seljaci su gledali prema nebu:

»Pravi blagoslov bi bila jedna kišica...«

»Jedna kiša bi dostajala da nabubri klasje...«

»Ako nastavi ovo sunce i ova suša — bit ćemo upropašteni...«

Kišica se na prozoru svoje kuće veselila:

»Slušaj, slušaj, šta vele ljudi!«

Djed Pljusak reče:

»Kišice, hoćeš li da pođemo?«

»Da, da!« usklikne Kišica i zaplješće rukama.

Djed Pljusak uzme je na leđa i za čas, prije nego što bi ljudi mogli izmoliti Zdravomariju, počelo je da pljušti kao iz kabla i da kiša curkom pada na suhu i žednu zemlju. Polja i livade su je pili i srkali, iscrpljeni potočići zagrgoljiše, a činilo se, da su seljaci dozivali i pozdravljali vodu. Djeca su širila ruke, da dohvate koju kaplju one blagoslovene kiše i tapkala nožicama po mlakama.

Svako biće — čovjek, životinja, stablo, cvijet — uživalo je i blagosiljalo slađenu vodicu.

»Sada je dosta! Ja idem,« reče djed Pljusak.

»Ali ja se zabavljam! Ostat ću još malo...,« reče Kišica.

Radovala se, da može praviti hiljadu igrarija: čistila je živice uzduž puteva i činila da postanu sjajne i zelene. Zabavljala se napunjajući hiljadama kapljica paukove mreže i tad je paučina izgledala puna dijamanata. Zabavljala se jureći i pjevuljeći kroz žljebove..., a nadasve je uživala slušajući, kako svak ponavlja na svoj način:

»Oh, blažena ova kiša! Oh, koja lijepa kiša!«

Ali pri koncu dana dogodi se nešto najljepše za Kišicu.

Pred zalaz sunca, kad je Kišica trusila zadnje svoje kaplje, sva Sunčeva djeca — Zlaćana zraka, Sunčevo milovanje, Dražest... — izletješe van kao čopor psića, koji su čitavi dan bili privezani lancem, nestrpljivi i željni da se protrče i razgalame. Pođoše do Kišice i pozvaše je, da se s njima poigra. Svi su se uhvatili za ruke i stavili Kišicu u sredinu pjevajući:

»Gledaj gore, gledaj dolje,
svud je pravi raj;
igraj se do mile volje
i cjelov nam daj...«

A šta su međutim vidjeli ljudi sa zemlje? Vidjeli su prekrasnu — Dugu.

I odtada uvijek kad Kišica i Sunčeva djeca zajedno igraju — a to se često događa — ljudi vide Dugu i blago se smiješe igri...

KRALJEVSKI VRT

U palači, koja se nalazila sred kraljevskog vrta, rodio se Kraljević. A taj je vrt bio čaroban. Prije nego se Kraljević rodio, neki dobri duh prolazio je tuda i ostavio za Kraljevića bogati dar. Dahnuo je u svaku biljku, u svaki list, u svaku travku i potočić i šapnuo:

»Vrtu! Dajem ti moć, da tjelesa učiniš zdrava i jaka, da duše učiniš pjesničke i duboke, da srca učiniš poštena svima onima, koji budu živjeli na tvom suncu i u tvojoj sjeni i koji budu pili tvoju vodu i udisali tvoj miris.«

Tako je vrt postao čaroban i čekao je da u svoje zelene ruke primi Kraljevića, da ga uspava slatkom ptičjom pjesmicom i da ga osvježi miomirisom svoga cvijeća.

No Kraljević nije okusio blagodati svog vrta, jer su nad njim bdjeli strogi propisi vladanja i pretjerana briga za njegovo zdravlje.

Kraljevski liječnici odredili su, da Kraljević ne smije šetati po vrtu više od dvadeset i pet časaka dnevno: na to je pazio štitonoša, koji je točno brojio časove s kronometrom u ruci. Pored toga Kraljević nije smio izaći iz dvorca, ako je toplina bila za jedan stupanj iznad ili za jedan stupanj ispod osamnaest... i konjušnik ga je neprestano pratio gledajući na toplomjer... Dadilji je bilo strogo naređeno, da ga ne smije izvaditi iz njegovih zlatnih kolica, koja su bila natrpana perjem sa gričjih vratova i zastrta gustim i dragocjenim zastorom od čipaka...

Kad je Kraljević ponarastao, dadilje su bile otpuštene, a na njihovo mjesto dođoše odgojitelji i učitelji... Vrt je bio sve ljepši i ljepši i htio je da pruži svoje čarobne ruke k dječaku; ali svaki put, kad je Kraljević želio da izađe u vrt, liječnici su vijećali i govorili:

»Danas je padala rosa! Opasno je izložiti se vlažnom zraku!«

»Danas puše vjetar! Kraljević bi se mogao nahladiti...«

U svibnju su govorili:

»Miris lipa preveć je jak!«

U srpnju:

»Omara je prevelika!«

U rujnu:

»Zemlja je vlažna!«

U studenome:

»Ne može se izaći, kad sniježi...«

I tako je Kraljević u cijelom svom djetinjstvu bio sedam puta u vrtu... i to s bezbroj strogih propisa i uz dugi, veličanstveni obred. Morao je nositi plave naočare, da mu ne bi smetala svjetlost; morao je imati u ušima smotak pamuka, da ga ne bi uzbuđivao žamor; komornik ga je zaštićivao suncobranom, a konjušnik je išao pred njim i skupljao svaki list, koji bi pao na stazu, kuda bi imao proći Kralje-

vić, ispravljao svaku vlat trave, koja se iz gredica pružila, i brisao prašinu sa svih okolnih grmova i okolnog cvijeća...

Netom bi minulo dvadeset i pet časaka šetnje, počasni odgojitelji i učitelji poveli bi ga u dvorac i vrata čvrsto zakračunali...

No ipak je tu bio jedan dječak, koji je uživao sve blagodati čarobnog vrta! A to je bio vrtlarev sinčić, koji se rodio istoga dana, kad i Kraljević.

Vrtlareva je žena držala svog sinčića kroz cijeli dan u vrtu. Dobra ženica i nije znala, da je vrt začaran... da zapanjuje oči, daje duši pjesnički dar i oživljuje srce — no vidjela je, kako je njezino dijete uvijek debeljkasto i rumeno, živahno i veselo..., i u svojoj jednostavnosti nagonski je osjetila blagotvorni utjecaj vrta i neprestano je u njemu držala svoje dijete.

Oh! Ni led, ni omara, ni vjetar nisu plašili njezina sina! Mogao je gledati i u sunce i slušati hiljadu glasova prirode!... I u svakoj godišnjoj dobi otkrivao je kroz cijelo svoje djetinstvo neprocjenljivo blago i radosti kraljevskog vrta... Valjao se po livadi i sitne su mu tratinčice pričale hiljade tajna iz carstva trave i hiljadu brbljarija i spletaka zrikavaca i mravi. Znao je, kad će mravi čistiti mravinjak, da mogu unijeti boljeg zrnja, pobožno je prisustvovao popodnevnim koncertima gospodina zrikavca i gospodina čvrčka i smijao se namiguši osi, koja se protiv svim zdravstvenim propisima stiskala u pojasu, da se skoro prelomila.

No kao trava sa livada sviđala su mu se i stabla sa njihovim lisnatim krošnjama i ravnim deblima, koja su se protezala visoko gore put čistih nebeskih prostora. Okretan kao vjeverica skakao je dječak od grane do grane i penjao se na najviši vršak.

Stabla su bila puna ptica. Svaka je ptica imala svoje gnijezdo, svoju pjesmu i svoj posao. I dječak se nikad nije zasitio promatrajući njihov let, slušajući njihove pjesmice i diveći se njihovu življenju. Prva se budila ševa: pružila bi glavu iz gnijezda, da vidi, je li nebo vedro, pa bi to svojim oštrim poklikom odmah javila svima drugima..., a sve ptice, koje su znale letjeti, otisnule bi se u laganu plavet i u ranoj zori kliktale oštri i radosni pozdrav.

»Dobar dan, sunce, plavetilo, prozirno nebo, dobar dan!«

I svaka bi poletjela svojim putem, da traži zrnja, crvića i slame.

Kad bi naveče na lipi slavuj započeo svoju pjesmu o svim najplemenitijim ljepotama naravi, ne bi se znalo, što je veličanstvenije: ili slađani miris lipe, ili hiljade nebeskih zvijezda, ili ona skladna ptičja pjesma, koja slavi Go-

spoda... Vrtlarev je sin nepomičan slušao tu pjesmu, a srce mu je drhtalo u očekivanju novih blagodati, koje mu je svagdano poklanjao čarobni vrt.

Eno... na gredicama sitno sjemenje, koje je njegov otac posijao, otvara zemlju i pokazuju novo čudo: svaka vlat kao pobjedonosnu zastavicu diže put visine svoj cvijet... A bilo je svakovrsnog cvijeća: čednog i jednostavnog i načičkanog bojama i viticama i tananim, svilenim nitima.

Sate i sate ostao bi vrtlarev dječak uz busenje cvijeća, a zatim bi pošao prema jezeru da gleda, kako povjetarac češlja vrbama njihove duge kose. Do jezera je dolazio potočić, svjež kao snijeg, od kojega je nastao, i brbljav kao skitnica, — pa je pričao zgode sa svog putovanja po brdu, između klisura, kroz mahovinu... kako je valjao kamenčiće i pravio vrtloge... Dječak je shvaćao šutljiv ponos jezera, koje je bilo tako mirno, da se i nebo udostojalo u njemu ogledati sa svojim plavetilom, sa svojim čičkastim oblacima, rumenim zapadima i blistavim zvijezdama. A voda se smiješila s hiljadama nabora, kad bi u nju s obale skočila nesnosna žaba...

Kad je Kraljević postao mladić, sakupi se savjet ministara, profesora i generala, da uglavi nacrt svih stvari, koje Kraljević mora da

Učitelj s Kraljevićem u vrtu . . .

nauči... Morao je da nauči sve, što se onda znalo na svijetu! Jedan najslavniji prirodoslovac opisao mu je i nabrojio stotine i hiljade svih životinja, bilina i ruda, koje se nalaze na zemlji. Jedan ga je pjesnik uveo u sve tajne pjesništva i uputio u sastavljanje soneta i balade, u razne duljine stihova i razlike između ženskih i junačkih pjesama. Jedan ga je glazbenik učio glazbu po najnovijim školskim iskustvima, a jedan slikar boje i njihovu upotrebu, kad se želi nešto naslikati...

Taj jadni Kraljević morao je punih dvanaest sati dnevno da stoji prignut nad knjigama i da uči i uči i uči. Katkad bi čuo daleko biglisanje: to je pjevao slavulj; osjetio bi neodoljivi miris: to je bio mirisni pozdrav lipe; pogledao bi tananu sunčanu zraku u zlaćanoj sobnoj prašini... i rekao bi: »Možda bi bilo lijepo sići u vrt...«

»Nemamo suvišnog vremena, Visočanstvo! Ne smijemo gubiti vrijeme!« govorili su učitelji.

Nisu mu dozvoljavali niti da se na čas odazove slatkom pozivu prekrasnog vrta, nego su ga vodili na kopnene i pomorske vojne vježbe, na koncerte, u galerije starih i novih slika, u muzeje i na izložbe, a sve samo zato, da mu napune mladu glavu što većim znanjem...

Vrtlarev je sin također postao mladić. No čarobni vrt, koji je štitio igre njegova djetinjstva, pripravio je i odgoj njegove mladosti.

Pomagao je svom ocu pri poslima u vrtu: kapao je, sijao, sadio i presađivao, zalijevao i radio. U svom je radu naučio tajne crvenice, crnice, glinaste i pjeskovite zemlje; naučio je, na koji se način biljke hrane, kako dišu, kako rastu, cvjetaju i daju ljudima svoje plodove; naučio je tajne bilina, koje daju čovjeku sve, što mu treba: hranu, vino, voće, drvo za pravljenje pokućtva i lađa i niti za pravljenje odijela; naučio je njihovu ljekovitu moć i duboko upoznao sav njihov život.

Došla bi zima... te bi bijelim čipkama okitila vrt, naresila stabla resicama i ledenicama, razastrla bijele i plavkaste sagove po puteljcima, zrakom prosula tanani veo maglice, a vode ispunila ledenim grumenjem, koje se sjaji kao da je od dragulja.

Proljeće bi se približavalo s golim stablima, koja su se krezubo smijala i pružala svoje ruke prema suncu. Zatim bi se odjednom okitili zelenkastim dugmetima, draguljima i pupoljcima, koji bi se rastvarali u cvijeće sa hiljadu boja.

Ljeto bi vrtu dalo pobjednički žar i vrućinu, koja sve koči i čini veličanstvenim. Travke bi pružale svoje žedno korijenje sve dublje pod zemlju da traže svježe napitke, čvrčak bi kričao kao bjesomučan... i samo bi radišne pčele neumorno letjele tamo i amo, da mirisnom cvijeću nose ljubavne poruke.

U jesen bi svako stablo dalo svoj plod i svaka bi biljka obukla svoje kraljevsko ruho. A kad bi ljubica prevarena blažom toplinom otvorila svoje plavkaste očice misleći, da je proljeće, prestrašila bi se videći, kako se sve izmijenilo... sve se obuklo u zlaćano, ružičasto i sivo ruho, a nekad je svuda vladalo svježe zelenilo...

Na taj je način čarobni vrt utisnuo u dušu svog učenika mnogo stvari, koje ga učiniše pjesnikom. A kad je postao pjesnik, dolazile su k njemu sve ptičice, koje su stanovale u krošnjama vrta, i htjele su da mu i one poklone svoj dar. Svaka je ptičica došla i pjevala mu svoju pjesmicu: ševa je kliktala radosni pozdrav jutru, crvendać je šaputao ljubavni spjev, lastavica opisivala sreću slobodnog leta, a u procvjetaloj lipi slavuj na sve moguće načine podizao i spuštao svoj ljupki glas... I tako je vrtlarev sin naučio na fruli izvoditi slađane zvukove, koje su dušu ispunjale neobičnom radošću.

Kad je Kraljeviću bilo dvadeset godina, rekoše ministri, da treba da se oženi.

»U mome srcu nema ljubavi«, reče Kraljević.

»Ljubav je glupost!« odvraćali su ministri i doveli mu zaručnicu, koja je bila bogata naslovima i novcem i koja je do u tančine poznavala pravila vladanja i društvenog saobraćaja.

Veličanstvenu svadbu slavili su u vrtu. Nakitili su stabla zastavama i svijećama i naredili, da pucaju topovi. Kroz mirne puteljke odjekivali su zvuci glazbe... No usprkos glazbe i topova i svijeća i zastava svadba je tužno odjekivala u srcu mladog Kraljevića...

U isto je vrijeme i vrtlarev sin navršio dvadeset godina. U njegovu je srcu probuktila ljubav. Jednostavna ljubav, slična onoj, koja po nekoj tajnoj srodnosti privlači leptir leptiru... A njegova svadba nije bila praćena bučnim svečanostima, nego prijateljskim mirom njegova vrta... Zaručnici su pošli kroz široke putove, a hiljadu krijesnica nosilo je za njima sitne svjetiljke radosti i procvala ih lipa obasipala raskošnim svojim mirisom...

*

Kraljević je postao kraljem. No bio je izmoren, boležljiv i ostario prije vremena. Sve ga je umaralo, sve mu je dosađivalo sve ga je žalostilo. Čak mu se činilo prenapornim staviti svoj potpis na isprave, koje su ministri sastavili!

Primicala se smrt i mnogi su liječnici bili pozvani da mu pomognu, no nitko nije znao da mu pripiše pravi lijek.

»Pustite mene do njega; možda ću mu ja donijeti utjehu...,« reče vrtlarev sin.

I pustiše ga... Tek što je kralj vidio prirodnog čovjeka, na kojemu je sjalo zdravlje, snaga i mir, u izmorene mu grudi uđe val tihane miline. I nikad mu nije dosadilo slušati skladne zvuko-

ve, koje je na svojoj fruli vrtlarov sin prebirao, da ga rastrese i zabavi u njegovoj besanici.

»Prijatelju,« reče kralj, »ti poznaš toliko lijepih i dragocjenih stvari..., reci mi zato, ko je bio tvoj učitelj?«

Vrtlarev mu sin reče, da mu je učitelj bila Božja priroda u čarobnom vrtu, koji je sve bio pripremio da odgoji kralja, no radi nesretnih prilika zadovoljio se i da odgoji običnog seljaka.

On je govorio umirućem kralju o sveznajućoj prirodi, koja u sebi krije sve ljepote i o njima može da pouči čovjeka. Govorio mu je o zemlji, koja rado prima u se ledene lešine smrti i u svojoj ih grudi pretvara u klice novog života... Kralj je upijao njegove riječi pa mu reče:

»Prijatelju, ja moram umrijeti, no više ne osjećam užasa smrti, jer će smrt spojiti moje tijelo sa zemljom, koje si mi tajne otkrio...«

I pozvavši ministre izrazi im posljednju želju:

»Kad umrem, ne ću da me sahranite u zlatnom lijesu u velebnoj mramornoj grobnici, ne, da me pokopate u vrtu, u sjeni visokih stabala, pod grmom crvenog cvijeća, da nada mnom tuž. slavujeva pjesma i da krijesnica bude moja pogrebna svijeća...«

Tako je i bilo: kralj, koji je prošao život u suvišnoj muci i trudu bez poznavanja Božje prirode i njezinih darova, iza smrti je našao svoj mir u crnoj zemlji.

KNJIŽNICA DOBRE DJECE

Svako dobro dijete treba da u svojoj knjižnici ima ove prekrasne knjige sa slikama:

Ch. Perrault: **Trnova Ružica.** Sa slikama . . . . Din 10.—
Julije Zeyer: **Ukleti plovci.** Sa slikama . . . . . Din 10.—
Julije Zeyer: **Carević Evstaf.** Sa slikama . . . . Din 10.—
Julije Zeyer: **Kristik.** Sa slikama . . . . Din 10.—
Luka Perinić: **Dugi Martin.** Sa slikama . . . . Din 10.—
Julije Zeyer: **Samko.** Sa slikama . . . . Din 10.—
Boris Martinović: **Potkarpatske priče.** Sa slikama Din 10.—
Marie Butts: **Lažna kraljica.** Sa slikama . . . Din 10.—
M. L. Carrara: **Čarobni kamen.** Sa slikama . . Din 10.—
Henri Gheon: **Tri kralja.** Sa slikama . . . . . Din 10.—
Luka Perinić: **Mudrijan.** Sa slikama . . . . . Din 10.—
K. J. Erben: **Zlatokosa.** Sa slikama . . . . . Din 10.—
Jagoda Truhelka: **Palčićev let** . . . . Din 10.—
Širola - Deželić: **ABECEDA za naša čeda, koja se pjeva i gleda.** Trideset dječjih pjesmica s pratnjom klavira i slikom uz svaku pjesmu. (Zgodna i kao slikovnica i za čitanje) . . . . Din 10.—

Svaka knjiga uvezana stoji 10 dinara više.

Knjige se naručuju kod

KNJIŽNICA DOBRE DJECE
ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA 21